

Agrarische toekomst

Music: Food Chains [\[LINK\]](#)
Paul Henning / Glenn Wolkenfeld

We weten het eigenlijk allemaal.

Het dilemma van de hogere voedselprijzen. Aan de ene kant zijn juist de armsten in de wereld degenen die een te hoog deel van hun schamele inkomen kwijt zijn aan de eerste levensbehoeften. Aan de andere kant bieden hogere voedselprijzen de kans voor agrariërs om rendabel hun productie te vergroten en wellicht braakliggende terreinen te gaan inzaaien voor productie. Kijken we alleen maar naar de armsten in de wereld, dan zijn stijgende voedselprijzen een vloek, kijken we naar de agrariërs en de wereldvoedselvoorraad, dan zijn stijgende prijzen juist een zegen. Met het oog op de demografische ontwikkeling van de wereldbevolking neig ik ernaar voorkeur te hebben voor stijgende voedselprijzen. Wat hebben we er aan wanneer de prijzen zeer betaalbaar zijn, maar er is onvoldoende productie? Daar, waar we nu al wereldwijd te weinig voedsel produceren om de wereldbevolking adequaat te voeden, zou een grote doorgaande groei van die wereldbevolking het probleem ècht niet kleiner maken! Laten we eens dieper in deze lastige materie duiken....

- **Bevolkingsgroei : pressure points**
- **Agrarisch (ver-)bouwland : also pressure points**
- **Verdiene en uitgeven**
- **Lange termijn strategie of korte termijn tactisch handelen ?**



Source: Standard Chartered Bank – SCOUT Equity research Jul-2012



- **BEVOLKINGSGROEI**

Om een (heel) lang verhaal wat korter te maken; de wereldbevolking groeit als kool. In 1969 waren er zo'n 3 miljard wereldburgers, in 2020 worden er 8 miljard verwacht, terwijl 10 jaar daarna de teller op 9 miljard zal uitkomen. De U.N. heeft een iets gematigder beeld, maar komt in 2050 toch uit op 10 miljard mensen. Op dit moment naderen we evenwel 7,2 miljard planeetbewoners. De groei lijkt gematigd, maar dieper inzoomend zien we dat een continent als Afrika in de aankomende 10 jaar zo'n 30-35% meer mensen gaat tellen. Plaatsen we dit in perspectief, dan groeit Afrika momenteel 5 keer zo snel als China en komt de westerse wereld met een lage groei van gemiddeld 0,2% achteraan.

	1951-60	1961-70	1971-80	1981-90	1991-20	2001-10	2011-20E	2021E-30E	2031E-40E
China	1.80%	2.16%	1.90%	1.54%	1.03%	0.55%	0.50%	0.50%	0.00%
India	1.88%	2.15%	2.37%	2.24%	1.89%	1.51%	1.50%	1.38%	1.20%
Africa	2.23%	2.53%	2.75%	2.78%	2.47%	2.34%	2.30%	2.10%	1.85%

Source: UN statistics, Standard Chartered Research estimates

Onze westerse bril die ons meestentijds doet kijken naar onze eigen situatie en reeds enkele omringende landen doet waarnemen met een negatieve bevolkingsgroei ofwel krimp, heeft het aanvankelijk moeilijk met het bredere beeld dat de wereldbevolking wel degelijk uit z'n voegen groeit. Praten we hier soms al over de mogelijkheid dat over tientallen jaren het aantal huizen omlaag kan of de snelwegverbreding niet hoeft door te gaan, elders in de wereld is het verhaal expliciet anders. Ook de "ver van m'n bed show" gaat niet op, omdat de bevolkingsgroei het sterkst is in gebieden waar de voedselvoorziening vaak als nijpend mag worden betiteld.

Laten we dit deel van ons verhaal besluiten met de conclusie dat de fiks groeiende wereldbevolking een steeds grotere wissel gaat trekken op de wereldvoedselvoorziening.

- **AGRARISCH BOUWLAND**

Ondanks de groei van de wereldbevolking, zien we juist een daling van de wereldwijde agri-gronden. Wat wil je ook, met een prijsontwikkeling die de marges van de boeren tot nagenoeg NUL heeft gereduceerd. Alleen de grootschalige (vaak industriële) producenten kunnen letterlijk en figuurlijk nog een redelijke boterham verdienen..., maar niet zonder de toeleveranciers zwaar uit te knippen. Wat we vanuit deze hoek op ons bord krijgen is nauwelijks meer waarneembaar als een natuurproduct en vaak vergeven van allerhande toevoegingen die het volume op peil houden, maar niet de voedingswaarde vergroten. Dit feit behelst een geheel andere discussie die hier niet verder zal worden uitgediept.

Ontwikkeling van agrarische gronden:

	2011	2020E	2030E	2040E
Population (m)	7,000	8,000	9,000	10,000
Existing agriculture land supply (m ha)	4,189	4,054	3,934	3,829
Scenario 1: 0% growth in per-capita consumption (m ha)				
Land required	0	218	437	643
Increase in green house gas emissions per year* (CO ₂ in tonnes)		1,349	2,806	4,129
Land left to cultivate; in Africa (600m ha), in South America (600m ha)	1,200	982	763	557
Scenario 2 (worrying): Historical growth rate in per-capita consumption				
Land required	0	373	852	1,358
Increase in greenhouse gas emissions per year* (CO ₂ in tonnes)		2,395	5,472	8,721
Land left to cultivate; in Africa (600m ha), in South America (600m ha)	1,200	827	348	-158

* CO₂ emissions that would not be captured as a result of cutting down mature trees (refer to the section on land demand and supply for more details)

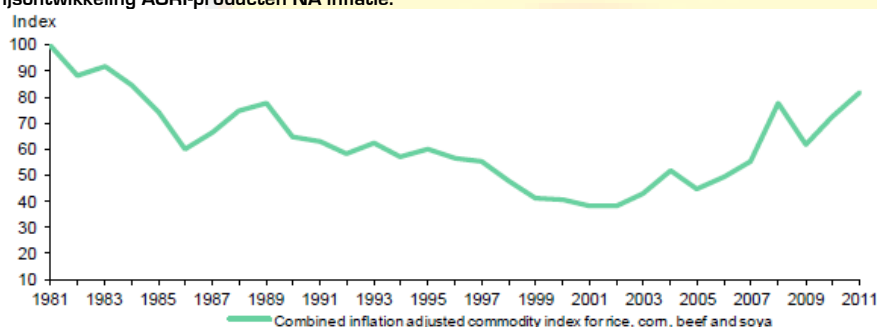
Source: FAO, Standard Chartered Research estimates



In bovenstaande opsomming mogen we even stilstaan bij scenario 2. Wanneer we de bestaande groeicijfers van toenemende consumptie doortrekken (dus nauwelijks rekening houden met een snellere verbetering van de welvaart), dan kunnen we wel veronderstellen dat we meer agri-land moeten cultiveren en inzaaien... maar dat is er uiteindelijk niet genoeg ! Hier is de conclusie gerechtvaardigd dat de boeren bij stijgende prijzen van de agri-commodities misschien wel willen uitbreiden, maar uiteindelijk niet meer kunnen.

De hierna geplaatste grafiek toont ons de prijsontwikkeling van de agri-commodities. De stijging in de laatste 10 jaar is niet verrassend, de daling in de jaren daarvoor wèl. Hoe dan ook, daar waar de basismetalen (ijzererts, koper, nikkel, zink, aluminium, staal) meerdere malen over de kop zijn in prijs, daar waar edelmetalen (goud, zilver, platina) ook enkele honderden procenten zijn opgelopen, daar valt de prijs van agri-commodities toch flink uit de toon. Dit terwijl de eerstgenoemden "want to have's" zijn, maar de agri's vaak "need to have's" vormen....

Prijsontwikkeling AGRI-producten NA inflatie:



Source: Indexmundi. www.Inflationdata.com, Standard Chartered Research estimates

Uitzondering binnen de agri-waarden is water.

Afkomstig uit de natuur, met stip de eerste levensbehoefte na (schone) lucht, wel degelijk een commodity, maar de substantie is niet de belangrijkste waardebeperator, maar de locatie waarop het water gewenst is. Een fles bronwater in Nederland kost tussen de 0,40-0,80... maar dezelfde fles, met hetzelfde water kost in de Sahara misschien wel 15,00 of vele malen meer. Wanneer je zonder zit en nodig aan water toe bent, kan een fles water wel 100,00 kosten, maar je koopt 'm toch.

De locatie of situatie bepaalt dus de prijs en niet het goedje zelf.



Hieronder een overzicht van de prijsontwikkeling van de laatste 10 jaren in een aantal gangbare commodities. Van een grote schaarste is blijkbaar nog geen sprake bij de agri's, want de prijzen ontwikkelen zich vrij gematigd.

De grote vraag naar ijzererts geeft al aan hoe de diverse prijzen zich kunnen gaan gedragen wanneer men met steeds meer mensen achter hetzelfde goedje aan zit. En dan praten we nog maar over een goedje waar niet een echte noodzaak achter zit !



Prijswontwikkeling van meerdere commodities versus agri-commodities 2002-2012

	% gain		% gain
Iron ore	700	Soybean	188
Silver	668	Rice	182
Coking coal	414	Palm oil	135
Copper	406	Wheat	125
Gold	398	Beef	89
Sugar	324	Chicken	45
Corn	208		

Source: Indexmundi, Standard Chartered Research estimates

Mocht de groei van de wereldbevolking en de moeilijk uitbreidbare landbouwgronden tot een voorspelbare schaarste gaan leiden, dan is het in dit kader niet ondenkbaar dat de prijzen van voedingsmiddelen flink kunnen gaan stijgen. We kunnen dan wel doorpraten over een hogere opbrengst per hectare, over een intensievere bemesting en wat al dies meer zij... de prijzen zullen stijgen.

MONSANTO



Ik kan het in dit kader even niet laten om een achtergrondschandaaltje te melden. Het bedrijf Monsanto heeft in de afgelopen jaren gewassen ontwikkeld die zichzelf niet meer kunnen voortplanten. Dus de boeren die met hen in zee gaan moeten ieder jaar weer terugkomen om een (groeierende) bestelling te plaatsen. Op zich zal menigeen denken "slimme jongens daar bij Monsanto", maar er zit een duidelijke keerzijde aan. De genetische manipulatie, of zullen we zeggen sterilisatie, van de gewassen zet zich bij verdere kruising door en maakt niet steriele gewassen onvruchtbaar. Deze duistere praktijken worden overgoten met miljoenen kostende "groene en ethische" reclamecampagnes, maar moeten uiteindelijk toch als zeer verwerpelijk worden betiteld. Het sleutelen aan de basis van ons bestaan, het manipuleren van de natuurlijke orde der dingen zal bij voortdurend een werkelijk horrorscenario teweeg brengen. Daarbij is nog maar de vraag wat genetisch gemanipuleerd voedsel met ons als mens doet op langere termijn. Kijk, we weten wel wat de stofjes doen en we meten ons suf met voedingswaarden en vitamines. Maar er is ook nog zoets als het niet-meetbare (zoals ook de farma-business met een grote boog omzeilt). Ook dit is weer een ander verhaal waar we hier niet op kunnen doorgaan.

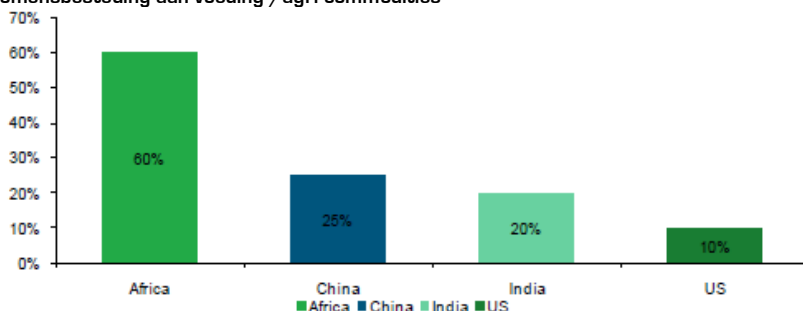
Dit 2^e deel van ons verhaal besluiten we met de conclusie dat de bestaande plus de beschikbare landbouwgronden in de wereld onvoldoende zijn om de groei van de wereldbevolking te kunnen volgen.

- **VERDIENEN EN UITGEVEN**

Om uitgaven te kunnen doen, moet er eerst geld worden verdiend. Ook al lijken overheden en centrale bankiers deze natuurwet te kunnen logenstraffen, je moet eerst geld hebben om het te kunnen uitgeven. In het kader van agrarische commodities is het niet alleen van belang om het totaal te beschouwen, maar ook te kijken naar de voorkeuren- en de bestedingen per geografisch gebied.



Inkomensbesteding aan voeding /agri-commodities



Source: Standard Chartered Research estimates

Uiteraard neemt het percentage van het beschikbare inkomen dat besteed wordt aan voeding àf als de inkomens oplopen. Je kunt immers maar x boterhammen per persoon eten. Maar met deze eenvoudige perceptie zijn we er nog niet.

Consumptie van commodities per hoofd v.d. bevolking:

kg	China	India	Africa
Copper	8.1	2.1	0.3
Oil (bbl)	2.2	1.2	0.4
Iron ore	684	83	65
Wheat	68	60	43
Rice	77	71	21
Maize	7	5	37
Poultry meat	11	1	6
Milk, whole	24	39	32
Beef	4	2	7

Source: FAO, Standard Chartered Research estimates

Kijkt u in bovenstaand overzicht eens naar de relatief grote verschillen. Rijst in het verre oosten, maïs(corn) in Afrika zijn de duidelijke uitschieters. Wat een nog weinig zichtbaar feit is in dit staatje, is dat een toenemende welvaart, zoals in China, gepaard gaat met een verschuiving van eetpatronen. In China is op grotere schaal zichtbaar dat het voedingspatroon verwestert. Dit betekent dat men de traditioneel overvloedig aanwezige kip (poultry) deels gaat vervangen door het duurdere rundvlees (beef).

Tenslotte kijken we bij “verdienen en uitgeven” naar een stukje historie en prognose van de wereldwijde consumptie. De gehele periode in onderstaande tabel beslaat 80 jaar. Uitschieters (bij een bevolkingsaanwas van ingeschat 233%) zijn:

Maïs (+534%), Soya (+1230%), Kip (+1400%) en PalmOlie (+6800%).

	World population (bn)	Consumption (m tonnes)													
		Pork	Beef	Wheat	Chicken	Rice	Corn	Palm oil	Cocoa	Soya	Iron ore	Sugar cane, beet	Oil	Copper	Gold (tonnes)
1960	3	25	29	222	8	216	194	1	1.2	27	522	608	1,050	4	1,190
1974	4	42	43	359	16	332	327	2	1.6	53	898	883	2,877	7	1,250
1987	5	63	53	505	31	461	446	8	2.1	100	903	1,290	2,948	8	1,660
1999	6	90	59	588	56	611	532	18	3	158	1,020	1,542	3,482	13	2,570
2011	7	106	66	686	86	672	863	49	4.1	262	1,400	1,914	4,351	19	3,780
2020	8	120	72	760	96	744	984	55	4.8	288	1,520	2,184	4,800	21	4,240
2030	9	135	81	855	108	837	1,107	62	5.4	324	1,620	2,457	5,310	23	4,680
2040	10	150	90	950	120	930	1,230	69	6	360	1,700	2,730	5,800	24	5,100

Source: FAO, Standard Chartered Research estimates



Wanneer we nu wat kruisverbanden leggen, dan zien we één van de grootste bevolkingsgroeipercentages in Afrika..., met aldaar een duidelijke voorkeur voor Maïs en Rund..., dus een bovengemiddelde kans in deze twee deelsectoren van de agri-commodities. Was beleggen in werkelijkheid ook maar zo gemakkelijk.... Er zijn nog vele factoren die hierin een versturende rol kunnen spelen. Dus waar we strategisch weliswaar kunnen besluiten om wat nader gewicht toe te kennen aan argri-commodities, daar zou een tactische beslissing om dit te concentreren in Rund en Maïs wel eens heel verkeerd kunnen uitpakken. Weliswaar kansrijk, maar de risico's bij een dergelijke actie nemen exponentieel toe. Denk hierbij alleen al aan de milieubelasting van 1 kg rundvlees versus 1 kg vis en de regulering die hieromtrent wel eens roet in "het eten" kan gooien.....

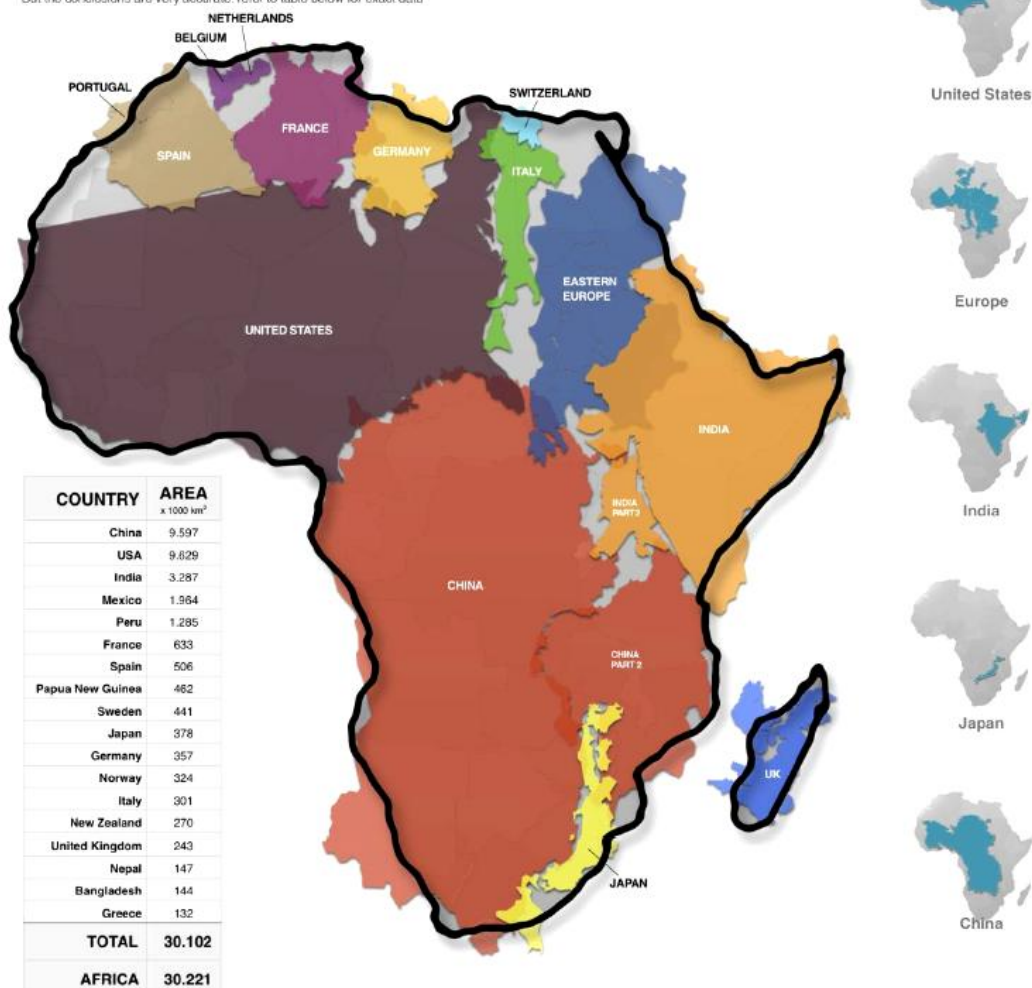
Het 3^e deel van ons verhaal levert kansen op en geeft bedreigingen weer wanneer we te detaillistisch te werk zouden gaan.

Om het belang van Afrika (grootste groei van de bevolking èn grootste toename van de procentuele inkomensstijging ter wereld) nader te bekijken is navolgend plaatje best een eye-opener:

The True Size of Africa

A small contribution in the fight against rampant *Immappancy*; by Kai Krause

Graphic layout for visualization only (some countries are cut and rotated)
But the conclusions are very accurate: refer to table below for exact data



Source: flowingdata.com

Grote landen als Brazilië, Rusland, Argentinië en vele anderen zijn niet meegenomen in dit overzicht. Het is evenwel duidelijk dat qua oppervlakte het Afrikaanse continent een onvoorstelbaar potentieel biedt. Of dit in onze generatie al tot wasdom gaat komen is evenwel minder waarschijnlijk.



• STRATEGISCH OF TACTISCH ?

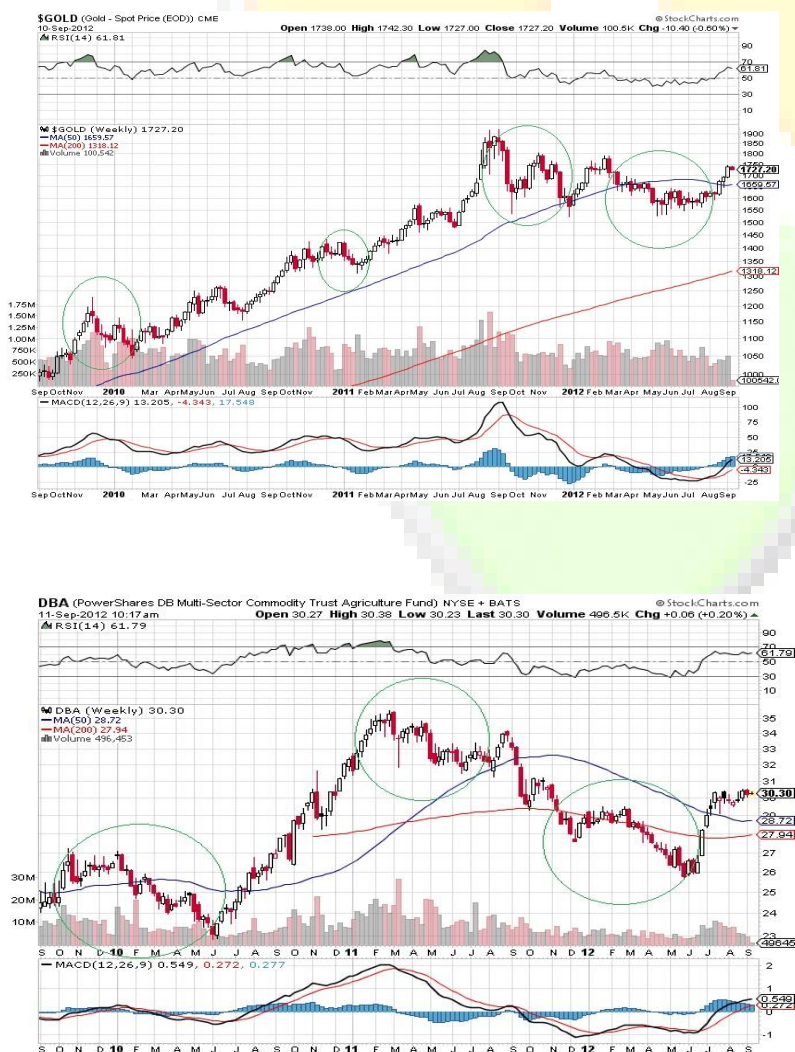
Strategisch (langere termijn) kunnen we stellen dat een groter gewicht aan agri-commodities in de beleggingsportefeuille een goed idee is.

Tactisch (kortere termijn) zijn er zoveel factoren die het zicht op de lange termijn kunnen ontnemen, dat een duidelijke keuze leidt tot een toename van de beleggingsrisico's. Zo hebben we dit jaar de oplopende prijzen van graan gezien ten gevolge van de droogte in de graanschuur van de wereld: Amerika. Maar wanneer het weer omslaat en er bij nader inzien toch een minder slechte oogst wordt binnengehaald, dan sta je mooi met de gebakken peren !

Wij als lange-termijn beleggers moeten dit soort exercities aan speculanten overlaten en ons focussen op de strategische keuze. Wanneer de korte-termijn beleggers scheef zitten en massaal hun posities van de hand doen, dan komen er inderdaad extreme dalingen voor in de diverse agri-beleggingen. De lange-termijn beleggers kunnen dan evenwel tegen een koopje hun posities vergroten, mits de lange-termijn factoren nog steeds van kracht blijven.

Zo hebben we in de laatste 10 jaar ook vastgehouden aan GOUD en ZILVER, daar waar tussentijds de korte-termijn beleggers reeds zijn uitgestapt op aanmerkelijk lagere niveaus en nooit weer zijn ingestapt. Beleggen is niet met alle winden meewaaien. Niet voor niets mogen we spreken van BELEGGEN.

Vergelijkt u de aarzel-punten uit onderstaande goudgrafiek eens met de aarzel-punten in de daaronderstaande agri-grafiek:





De lessen die we uit de beide grafieken kunnen leren;

- In de 2^e helft van 2010 steeg goud ca.15% en agri 45% en toch scheren alle banken de commodities over 1 kam ! Voor de prijs die men beleggers rekent, zou er toch wat meer wijsheid gekocht kunnen worden !
- De ovaaltjes geven perioden aan van aarzeling. Het lange-termijn verhaal kan dan wel ongewijzigd zijn of zelfs (in geval van goud) sterker dan ooit bevestigd worden; er zijn specifieke krachten die de koers in hun greep houden (tijdelijk). De korte-termijn belegger haakt dan vaak af, omdat het grote plaatje niet wordt overzien.
- Wanneer we een streep trekken onder de dip-koersen, dan zijn beide commodities met een langere stijgende trend bezig... al verschilt die trend bij beiden wezenlijk.

Ik vermoed dat de trend in agri-commodities nog heel pril is, daar waar de goudtrend al redelijk is gevorderd. De keuze voor trackers, fondsen, aandelen (en allerhande deelsectoren) is niet gemakkelijk aan te geven, maar een mix hiervan is raadzaam. Zoals ik weloverwogen in 2002 op een koers van \$ 320 startte met goud als belegging in de portefeuilles van mijn cliënten (tot ongenoegen van de directeurs-bankiers), zo houd ik weloverwogen een positie aan in agriwaarden. Uitbreiden van de posities in agriwaarden is vanwege de koersstijging het laatste halfjaar geen goede optie. Laat eerst de prijzen maar wat dalen, dan wel de prijs gelijk blijven voor een halfjaar. Pas dan kan uitbreiding van de huidige 5 tot 8% in de portefeuilles overwogen worden.

Met respect en hartelijke groeten,

Gijs van Doorn,

12 september 2012.

Gijs van Doorn is individueel vermogensbeheerder via (EVB) www.eerlijkvermogensbeheer.nl (tevens eigenaar) en aangesloten bij (TIS) Total Investment Services BV (www.invest.nl). Ervaring is opgedaan in 4 jaar AMRO, 4 jaar RABO, 11 jaar FORTIS en 5 jaar ING Private Banking. Deze ruime ervaring kon pas nadrukkelijk ten volle worden benut als zelfstandig vermogensbeheerder. Inmiddels is www.eerlijkvermogensbeheer.nl al zo'n twee jaar actief en zit de vaart er flink in. Gijs beheert vermogens van zakelijke en particuliere cliënten en belegt natuurlijk in die beleggingen die in zijn artikelen aan bod komen. Tevens is het mogelijk dat hij zelf ook in de behandelde beleggingen investeert. Sinds 2002 is Gijs voorvechter geweest van goud- en zilver-beleggingen, later ook van basic-materials en van agri-commodities. Nadrukkelijk wordt gesteld dat het beleggingsbeleid van Gijs en van www.eerlijkvermogensbeheer.nl kan afwijken van de beleggingskeuzes van Total Investment Services BV en www.invest.nl. Deze artikelen en opinies zijn derhalve op persoonlijke titel en verantwoording.

De publicaties van Gijs zijn informatief van aard en dienen door (aspirant) beleggers niet te worden gezien als beleggingsadvies, omdat het veelal een deel van een complete beleggingsportefeuille kan betreffen. Overleg met uw eigen beleggingsadviseur of vermogensbeheerder is raadzaam alvorens posities in te nemen. Er wordt gebruik gemaakt van betrouwbaar geachte bronnen, toch is alle aansprakelijkheid over de juistheid en volledigheid van een artikel uitgesloten. Rendementen (en opinies) uit het verleden geven nooit enige garantie richting de toekomst.

Reproductie slechts toegestaan na uitdrukkelijke toestemming van de auteur. COPYRIGHT 2012.